

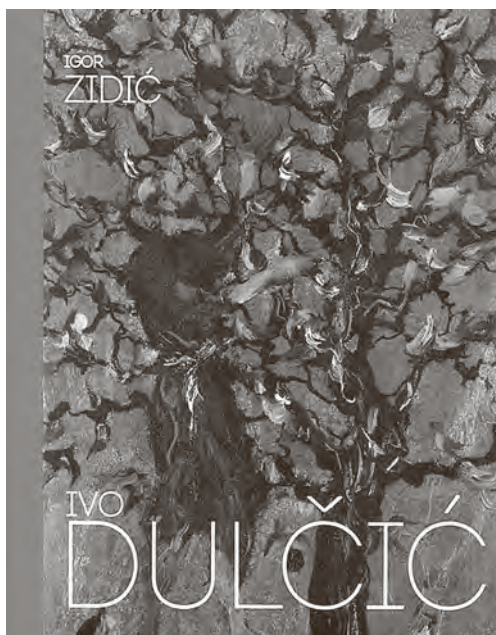
Tonko
Maroević

Slikarsko i sakralno

Igor Zidić, Ivo Dulčić, Zagreb: Požeška biskupija,
Matica hrvatska i Moderna galerija, Zagreb, 2016., 639 str.
ISBN 9789533410753

Moćna slikarska pojava Iva Dulčića nipošto nije ostala bez odjeka. Likovna kritika i povijest suvremene umjetnosti nastojali su učestalo i pravovremeno reagirati i primjereno se odužiti značajnom opusu. U samome startu Dulčić je izrazito podržan od učitelja Babića, a nisu mu potom uzmanjkali ni pozitivni sudovi autoritativnih prosuditelja poput Meštrovića i Fiskovića, Prijatelja i Fučića. Daleko najodlučniji od samoga početka u afirmativnom praćenju bio je Radoslav Putar, a pridružiše se također Gamulin i Maleković, Vesna Novak-Oštrić i Mladen Pejaković, da ne govorimo o poetsko-literarnoj pratnji Ricova i Pavlovića, Paljetka i Horvatića, Goluba i Marovića. Uostalom već 1958. dočekaao je Dulčić svoju prvu (malu) monografiju iz Putarova pera, pa je uslijedila 1968., također nevelika, mapa reprodukcija s predgovorom Matka Peića, a dvadeset godina potom, 1988. i znatno opsežnija monografija koju je složio Antun Karaman.

Ali... Tobože neutralna i objektivna kronika slikareve recepcije zatamnjuje i prikriva ograničenja i nepotpunosti Dulčićeva društvenog prihvaćanja. Njegova *fortuna critica* nije bila slaba ili nevažna, ali je imala i "stidnih mjesta", preskačući povremeno umjetnikove nesuglasice sa sredinom (počam od polemike za samoga školovanja i izbacivanja s Akademije), te uglavnom zaobilazeći sakralnu

dionicu njegova slikarstva (uključivo i autorove implicitne političke aluzije i invektive na samoj ikonografskoj razini niza radova). Tekstom "Slika o kritici" davne 1966. godine Igor Zidić je pokušao razbiti zavjeru šutnje oko dionice radova za crkvu, slika sakralnoga nadahnuća i naglašene figurativne orijentacije (svojevrsnoga obrata u odnosu na antimimetički kanon i ideju linearnog progressa u reduktivnosti). Nećemo kazati da je to bio baš kopernikanski obrat u kritičkom prosuđivanju, ali svakako je

značio usmjerenje prema integralnom razumijevanju i prihvaćanju kompleksnoga autora.

Od tada do danas, kroz punih pola stoljeća, Igor je Zidić posvetio dobar dio svojih preokupacija i snaga upravo Ivu Dulčiću, kao amblematičnom autoru prevratne epohe, kao dinamičnom i pomalo dramatičnom životopisu slikara u teškim vremenima i, konačno, kao umjetniku s pokrićem izrazitoga – u nas rijetkoga – kolorističkog senzibiliteta i ništa manje karakterističnoga temperamentnog vitalnog rukopisa, te evidentne mogućnosti strukturalnog povezivanja elemenata i prave kontaminacije ikoničkih i nemimetičkih svojstava.

Da ne pretjerujemo, za tih pedeset godina Zidić je napisao i brojne ine studije i monografije te postavio velik broj sasvim disparatnih ili morfološki polariziranih

izložaba i likovnih manifestacija. Mogli bismo čak reći da je bio plodno rastegnut (da ne kažemo: raspet) između starih i mladih, između klasika i početnika, između duboke tradicije i izazovne neoavangarde (primjerice: između Bukovca i Gotovca, Juneka i Marteka, Vidovića i Dekovića, Hermana i Vrkljana). Ali, s vremena na vrijeme nužno se navraćao baš poglavito Dulčiću, s ne manje od desetak u međuvremenu ostvarenih primjerenih pismenih intervencija i izložbenih prezentacija. Osjećalo se da zrije izazov definitivnije obrade opusa, sustavnog hvatanja u koštac s opusom, kojemu nije nedostajalo uvažavanja i priznanja, ali nije nikada bio obuhvaćen u svim aspektima svoje kreativne i problemske razvedenosti.

Prilika se ukazala povodom stogodišnjice slikareva rođenja, koju bi bilo grehota propustiti, to više što je inicijativu

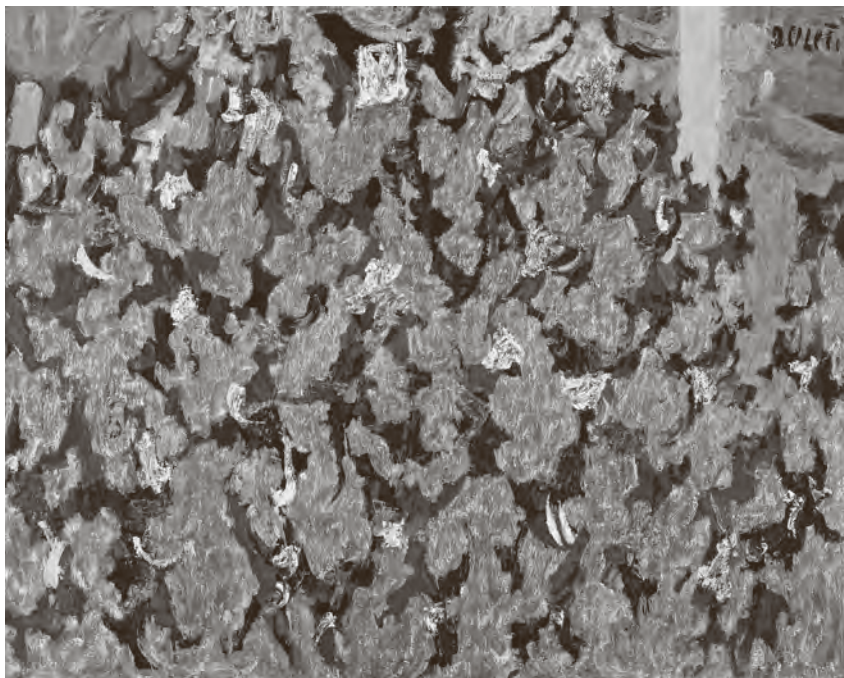
za izdavanje dao požeški biskup Antun Škvorčević, pritom osiguravši osnovna neophodna sredstva. Ako izgleda čudnim što prvi poticaj za knjigu nije došao iz slikaru zavičajnoga Dubrovnikana ili pak iz nacionalnoga kulturnoga središta Zagreba, dodajmo kako je dobrodošli inicijator najprimjerenije shvatio kako je riječ o umjetniku iznimno duboke kršćanske inspiracije i stvaraocu naglašene duhovne dimenzije (istaknute i rijetke čak u suvremenim europskim razmjerima), kojega je koliko god moguće metodično sakupljao i u Požezi već stvorio relevantnu kolekciju njegovih radova, ne isključivo biblijske motivske provenijencije.

Kako bilo, Igor Zidić je prihvatio ponudu koja je odgovarala njegovim dugogodišnjim željama, raskrstivši tako s dotadašnjim oklijevanjima i odgađanjima, te u zadanom roku načinio opsežan rukopis, koji se pretvorio u monumentalnu knjigu od 640 stranica i tristotinjak reprodukcija u boji. Ne varam

li se, to je najopsežnija i interpretativno najintrigantnija monografija posvećena nekome od nama suvremenih hrvatskih slikara. Dakako, popraćena je svom neophodnom znanstvenom aparaturom: popisom samostalnih i glavnih skupnih izložaba, gotovo cjelovitom bibliografijom, a kronološki složen ljetopis prerasta u romansiranu biografiju sa širokim ekskurzima u socijalnu i političku povijest. Kao kuriozitet i indeks temeljitosti istraživanja, mala je dionica posvećena i analizi Dulčićevih potpisa (*signature*) kroz razna razdoblja.

Upravo s obzirom na veličinu i narativnu narav ljetopisa, Zidićeva knjiga o Dulčiću nije složena kao sasvim postupna i metodično ulančana monografija, nego kao mozaik problemski ujezgrenih poglavlja, kao svojevrstan sklop i autonomno postojećih eseja o glavnim pitanjima opusa i karakteristikama vremena u kojemu je to djelo nastajalo. Stoga nije provedena ni potpuna linearna kronologija izlaganja,

⤴
Ivo Dulčić,
Na trgu (Na Gundulićevoj poljani), 1950.,
Moderna galerija, FOTO
G. Vranić

→
Ivo Dulčić,
Ples, 1956.,
Moderna galerija, FOTO
G. Vranić

↑ Ivo Dulčić, *Venecijanska regata* (Venecija),
1952, Moderna galerija, FOTO G. Vranić

nego ima i ponekih vraćanja unatrag ili pogleda unaprijed, sa svrhom da se razmatrana pojava što bolje osvijetli. Ipak, organizacija građe omogućuje cjelovitu informiranost i hermeneutičku uronjenost, a moramo pridodati i “užitak u tekstu”.

Kad (i samo) taksativno navedemo nazive pojedinih poglavlja odmah će se razabrati kako svim razdobljima (i svim aspektima) nije posvećena podjednaka pažnja. Opravdanje za to lako ćemo naći u činjenici da su neki trenutci bili ključni i upravo prevratni, dok su stanovite faze protekle u spokojnijoj ili ujednačenijoj produkciji (premda kod Dulčića nema posustajanja ni odustajanja. Uostalom, preminuo je u punoj radnoj predanosti).

Na početku su, dakle, *Uvodna razmatranja*, za kojima slijedi poglavlje *Učitelj Babić*. Treće je poglavlje naslovljeno *Od prvih*

slika do školovanoga slikara, a indikativno podnaslovljeno: *Tegobe s Akademijom: politička pozadina sukoba*. Četvrti je odjeljak naizgled općenitije naravi: *Tradicija i tradicijski modeli u Hrvatskoj i svijetu*. Iznimno je kondenzirano i povijesnoumjetnički naročito napeto i prodorno peto poglavlje: *Ključne pedesete: Ivo Dulčić i tri promjene paradigme (1952–53, 1954–57 i 1959)*. Šesti odjeljak teži teorijskom uopćavanju: *Prostor: predstavljanje i značenje*, kao, uostalom i sedmi: *Dulčić i realnost. Dulčić i elementi fantazijskoga. Iskušavanje apstrakcije*. Osma cjelina *Profano, humano, sakralno* ulazi u meritum žudene kohezije opusa, a deveta pruža specifičan repertoar “formalnih” interpretacija i morfološko-ikoničkog čitanja: *Svjesne i nesvjesne simbolizacije. Kružno. Kružno i kvadratično. Lučno, eliptično i auratično u Dulčićevu djelu*.

Evidentno je pred nama knjiga visokih stručnih i znanstvenih zahtjeva, spis

tumača duboke psihološke pronicljivosti i mjerodavne oblikovno analitičke spremne, pritom upućenoga u socijalne uvjete razmatranog razdoblja i "oscilacije ukusa" tipične za vrijeme i prostor umjetnikova djelovanja. Kao *pars pro toto* slikar Ivo Dulčić izlazi na vidjelo sa svim elementima što ga izvanjski određuju, a u sumi i sintezi dade se zaključiti po čemu je unikatan, jednokratni, nesvodiv na druge.

Već smo natuknuli kako poglavlje *Tradicija i tradicijski modeli u Hrvatskoj i svijetu* donekle odudara od izlaganja u konvencionalnoj monografiji, udaljujući se od individualnoga slučaja proučavanoga autora prema generalizacijama i kolektivnim senzibilitetima. Slično bismo mogli kazati i za razmjerno opsežno poglavlje posvećeno učitelju Babiću, to jest za komparatističko istraživanje ishodišnih premisa i transfera sa strane škole i uzora. Doista je bilo smjelo ukazati koliko Dulčić od Babića prihvaća i njemu duguje, no teza je kako učenik to sa zahvalnošću i s kamaatama vraća, a nipošto ga ne umanjuje spomenuto uspoređivanje, emulacija, štafetno nastavljanje.

Naravno da je Zidić također i te kako svjestan koliko je Dulčićovo djelo neodvojivo od europskih tokova, kozmopolitskih poticaja, "duha vremena"

(uvida u egzistencijalizam i enformel). Prenoseći dijelom i neke od dosadašnjih kritičkih prosudbi o slikaru, zapravo raspravljajući s njima, dopunjujući ih i korigirajući, lako je mogao ocrtati univerzalni kontekst. Međutim, on se posebno potrudio ustanoviti u kojoj je mjeri taj opus izrastao iz perspektive domaće sredine i urastao u *genius loci*, a naročito je uspio formulirati Dulčićevo odvajanje od radikalnosti i maksimalizma linearne evolucije "stila" u korist naglašenije individualnosti i jače komunikativnosti, odnosno izraza koji se ne zadovoljava "općim mjestima" nego teži strastvenom zagrljaju s novim materijama i tehnikama, pa i smjelom ili čak drskom odmjeravanju sa starim majstorima i klasičnim, višestoljetnim zadatcima. Moglo se činiti ishitrenim načiniti tko zna koju već varijaciju Raspeća ili Posljednje večere, no nipošto nije bilo hirovito i nesuvremeno okušati se gladno materički radom na freskama, mozaicima, vitrajima...

Naravno, nije moguće ukratko obuhvatiti raspone Zidićeva hermeneutičkog pothvata, ali ishod njegove monografije o Dulčiću poticajan je i nepreskočiv za svako razmatranje o modernom hrvatskom slikarstvu. x